

УДК 159.9

**Н. Семенів**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

## **ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ЧИННИКІВ НА МІЖЕТНІЧНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ**

Активізація сучасних етнополітичних процесів у незалежній Україні відбувається в умовах трансформації суспільства від тоталітарної до демократичної, правової держави. Цей процес супроводжується включенням етнічних спільнот у формування етнополітичного простору, в якому вони конститууються як структурний елемент українського суспільства. У таких умовах етноси та етнічні групи відшукують нові форми і методи соціального функціонування. Характер стратегії побудови міжособистісних взаємин в контексті міжетнічної взаємодії визначається станом економічного розвитку та політичною структурою суспільства. Досвід дослідження питань формування етнічної свідомості та самосвідомості показав, що на вибір загальної стратегії побудови взаємовідносин різних етнічних груп впливає ступінь розвитку етноконтактного середовища.

Етнічні кордони структурують соціальне життя. Вони встановлюють складну організацію поведінки і соціальних відносин, обумовлених фактом взаємного етнічного категоризування. Водночас етнічне категоризування можливе тоді, коли поведінка набуває значних розрізнявальних характеристик, культурних особливостей. Цей процес забезпечує збереження етнічних груп: структурування процесу міжетнічної взаємодії будується на культурних відмінностях.

Існування в суспільстві базових етнічних категорій є фактором, що підтримує поширення культурних відмінностей. В поліетнічному суспільстві члени етнічної групи спрямовують свої дії на їх підтримку. Культурна взаємодоповнюваність може сприяти збільшенню взаємозалежності етнічних груп і створювати базу для сумісності. В тих сферах діяльності, де немає культурної взаємодоповнюваності, не можуть скластися умови для формування взаємодії на етнічному ґрунті. Феноменологія взаємодії визначається через систему загальних відносинин людини і світу та складається з об'єктивно-фізикальних відношень, суб'єктивного ставлення, діяльнісних та інших соціальних стосунків, феноменальних та екзистенційних взаємин. Системоутворюючими елементами міжособистісної взаємодії виступають ставлення і стосунки, які й утворюють феноменологію та екзистенційний смисл взаємин.

У психології проблема функціональної ролі соціальної установки в регуляції міжособистісної взаємодії представлена циклом фундаментальних досліджень. Концептуальний і логіко-гносеологічний зв'язок між установкою і поведінкою було обґрунтовано в концепціях установочно - диспозиційної регуляції соціальної поведінки особистості. Досвід дослідження міжетнічних стосунків показує що на характер міжособистісної взаємодії впливають особливості етноконтактного середовища, що розуміється як середовище безпосереднього спілкування людей та система етносоціальних установок представників різних етнічних груп..

Структура міжособистісної взаємодії визначається сучасною психологічною наукою як система загальних відносин людини і суспільства і відповідно складається з діяльнісних взаємин, суб'єктивного ставлення та екзистенціальних стосунків. Саме ставлення і стосунки утворюють феноменологію і зміст міжособистісної взаємодії. Характер стратегії побудови ставлення до інших етнічних груп складається в історичній практиці міжетнічних відносин, визначається економічною і політичною структурою суспільства в цілому і етнополітичною ситуацією в конкретному регіоні.